

Umiejętność werbalizacji procesów mentalnych jest jedną z podstawowych kompetencji człowieka, umożliwiającą mu przeżycie.

Przekazywanie prostych i złożonych komunikatów językowych, ujmowanie myśli w słowa, artykulacja potrzeb i postaw, abstrahowanie oraz różnicowanie są podstawami społecznej egzystencji jednostki.

Potwierdzając, akceptujemy rzeczywistość. Negowanie uprzednio potwierdzonego, umożliwia przyjęcie zróżnicowanej postawy. Bez umiejętności negacji nie dane by nam było w sposób kompetentny wyznaczyć granice własnej akceptacji.

Istota kompetencji negacji powoduje, że należy uznać jej autonomiczną pozycję wśród podstawowych wypowiedzeń determinowanych intencją nadawcy komunikatu językowego.

Badanie obszaru negacji zostało przeprowadzone przy zastosowaniu metodologii Gramatyki Generatywnej i jej ujęcia – Kartografii Syntaktycznej – zaproponowanego przez Szkołę Włoską w latach 90. XX wieku.

Głównym założeniem GG jest wyjaśnienie kompetencji zarówno nadawcy, jak i odbiorcy komunikatu językowego w zakresie tworzenia oraz recepcji zdań danego języka.

Uczestnicy komunikacji językowej są dwubiegunowo zdolni zarówno do konstrukcji struktur syntaktycznych, które nie zostały dotychczas przez nich ukonstytuowane, jak i rozumienia tych, które nie były jeszcze przez nich słyszane. Proces ten przebiega dzięki genetycznej zdolności jednostki do werbalizowania procesów mentalnych na podstawie umiejętności przyswajania oraz różnicowania konstrukcji gramatycznych identyfikujących wszystkie języki naturalne.

Każdy użytkownik języka, wolny od dysfunkcji werbalnych, jest w stanie ocenić normatywność danego komunikatu językowego. Tę umiejętność warunkuje przyswojona w procesie nabywania języka skończona liczba reguł gramatycznych, które determinują konstrukcję struktur syntaktycznych. Mimo przekonania, że ilość konstruowanych zdań ma wartość nieskończoną, należy stwierdzić, że ze względu na ograniczoną, choć wielką objętość słownika danego języka, który obejmuje skończoną ilość słów, również ilość zdań stanowi liczbę ostateczną.

Kartografia Syntaktyczna, będąc ujęciem lingwistycznym koegzystującym z nurtem programu minimalistycznego GG, mimo tendencji stosowania ekonomii w opisie konstrukcji zdaniowych, zakłada jak najbardziej szczegółowy opis struktury syntaktycznej, wprowadzając terminy Topik i Fokus jako determinanty przekazu informacji semantycznej oraz weryfikując ich wzajemne relacje w zdaniu. Wynikiem tego opisu jest kontynuacja głównego założenia GG, mającego na celu zarówno wskazanie uniwersaliów konstrukcyjnych wspólnych wszystkim językom, jak i dyferencji je charakteryzujących.

Negacja funkcjonalna w jidysz, niemieckim i polskim realizowana jest przy zastosowaniu różnorodnych eksponentów leksykalno-semantycznych w strukturach syntaktycznych. Ponieważ należą do nich nie tylko wskazywane w pracach badawczych negatory (n-words), nadano im nazwę faktorów determinujących negację (DNF). Ich pozycjonowanie oraz kwantyfikacja zdaniowa wywiera bezpośredni wpływ na proces polaryzacji semantycznej [+]/[-] danego wypowiedzenia.

W pracy przedstawiono, obok inwentarza determinantów negacji, typy negacji ze względu na udział i rodzaj determinantów. Na podstawie zebranych przykładów z normatywnych korpusów językowych badanych języków zweryfikowano proces polaryzacji semantycznej [+]/[-].

Negacja jako proces różnorodny oraz wykorzystywany nie tylko celem konstruowania przeczenia bądź modyfikacji cech prozodycznych wypowiedzenia stanowi obszerny materiał badawczy, a wskazane w pracy anomalie struktur syntaktycznych oraz otwarte pytania, na które w dalszym procesie badawczym należy poszukiwać odpowiedzi, świadczą o szczególności tego fenomenu językowego.